

РЕЗОЛЮЦІЯ 2006/23

Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року
(витяг)

Бангалорські принципи діяльності судді

БЕРУЧИ ДО УВАГИ Загальну декларацію прав людини, яка визнає засадничим принцип надання кожній особі рівною мірою права на справедливий і відкритий розгляд справи, пов'язаної з встановленням її прав та обов'язків, а також з визначенням обґрунтованості будь-якого кримінального звинувачення проти неї, незалежним і неупередженим судом,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, який гарантує рівність усіх осіб перед судом, а також право кожної особи на своєчасний, справедливий і відкритий розгляд справи, пов'язаної з визначенням обґрунтованості будь-якого кримінального звинувачення проти неї, а також із встановленням її прав та обов'язків, компетентним, незалежним і неупередженим судом у встановленому законом порядку,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що зазначені вище засадничі принципи і права також визнані або відображені в регіональних документах щодо прав людини, національному конституційному, статутному і загальному праві, судових звичаях і традиціях,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що компетентність, незалежність і неупередженість судових органів особливо важливі для захисту прав людини з огляду те, що реалізація всіх інших прав кінець кінцем залежить від належного здійснення судочинства,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що компетентність, незалежність і неупередженість судових органів також важливі для виконання судами їхньої ролі в підтримці конституціоналізму і верховенства закону,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що довіра суспільства до судової системи і впевненість у моральному авторитеті, чесності та непідкупності судових органів має першорядне значення в сучасному демократичному суспільстві,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ необхідність того, щоб судді індивідуально й колективно поважали та шанували свою посаду як таку, що має особливий рівень суспільної довіри, і докладали всіх зусиль для підтримання й поглиблення довіри до судової системи,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що забезпечення високих стандартів поведінки суддів і сприяння їх дотриманню є першорядним обов'язком судових органів кожної країни,

А ТАКОЖ БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що Основні принципи незалежності судових органів покликані гарантувати і підтримувати незалежність судових органів і адресовані головним чином державам,

НАВЕДЕНІ НИЖЧЕ ПРИНЦИПИ мають на меті встановлення стандартів етичної поведінки суддів. Вони мають використовуватися суддями як керівництво, а судовою системою – як основа для регламентації поведінки суддів. Вони також покликані сприяти кращому розумінню й підтримці судової гілки влади з боку представників виконавчої та законодавчої влади, а також адвокатів і суспільства в цілому. Ці принципи передбачають відповідальність суддів за свою поведінку перед певними інституціями, заснованими з

метою забезпечення дотримання судових стандартів, які самі є незалежними й неупередженими і покликані посилювати, а не применшувати значимість існуючих правових норм і правил поведінки, що зобов'язують суддів.

Цінність 1 **Незалежність**

Принцип

Незалежність судових органів є передумовою верховенства закону і засадничою гарантією справедливого розгляду справи в суді. Тож суддя повинен обстоювати і зразково реалізовувати принцип незалежності судових органів в його індивідуальному та інституційному аспектах.

Застосування

- 1.1. Суддя повинен виконувати свою професійну функцію незалежно, виходячи з власної оцінки фактів та відповідно до свідомого розуміння закону, не зважаючи при цьому на будь-які зовнішні впливи, стимули, тиски, загрози чи втручання, прямі або непрямі, хоч би від кого вони йшли і хоч би якими були їхні причини.
- 1.2. Суддя повинен бути незалежним стосовно суспільства в цілому і стосовно конкретних сторін судової справи, в якій суддя повинен винести рішення.
- 1.3. Суддя повинен не тільки не мати неналежних зв'язків з виконавчою та законодавчою гілками влади і не діяти під їхнім впливом, але й поводитися таким чином, щоб відсутність таких зв'язків і впливу була очевидна для стороннього спостерігача.
- 1.4. При виконанні професійних обов'язків суддя повинен бути незалежним від своїх колег у рішеннях, які йому належить виносити самостійно.
- 1.5. Суддя повинен обстоювати гарантії виконання професійних обов'язків суддів і сприяти їх посиленню з метою підтримання й поглиблення інституційної та оперативної незалежності судових органів.
- 1.6. Суддя повинен дотримувати високих стандартів поведінки суддів і обстоювати їх з метою поглиблення громадської довіри до судових органів, що має першорядне значення для підтримання незалежності судової гілки влади.

Цінність 2 **Неупередженість**

Принцип

Неупередженість є необхідною умовою належного виконання суддею своїх обов'язків. Вона знаходить вияв не лише у змісті рішення, але й у ході судового процесу, що передуює винесенню рішення.

Застосування

- 2.1. При виконанні своїх професійних обов'язків суддя не повинен виявляти особистої прихильності, небезсторонності або упередженості.
- 2.2. Суддя повинен дбати про те, щоб його поведінка – як у залі суду, так і поза ним – сприяла збереженню і поглибленню переконання суспільства, адвокатів і сторін судового процесу у неупередженості судді й судових органів.
- 2.3. Суддя повинен, наскільки це можливо, вести себе таким чином, щоб звести до мінімуму випадки, які можуть стати підставою для відсторонення його від розгляду справи або від винесення рішення.

2.4. Щодо справи, розгляд якої йому доручено або може бути доручено, суддя не повинен робити жодних свідомих коментарів, здатних, як можна резонно очікувати, вплинути на результат цієї справи або поставити під сумнів справедливість ходу процесу; суддя так само не повинен робити будь-яких публічних чи інших коментарів, здатних вплинути на справедливість судового розгляду справи стосовно будь-якої особи чи питання.

2.5. Суддя повинен взяти самовідвід від участі в будь-якому процесі, коли для нього неможливе винесення неупередженого рішення у справі або коли сторонньому спостерігачеві може видатись, що суддя не здатен винести неупередженого рішення. До числа таких справ належать, серед інших, випадки, коли:

(a) Суддя насправді відчуває прихильність або упередженість щодо однієї зі сторін або має особисту інформацію щодо спірних доказових фактів, пов'язаних зі справою;

(b) Раніше при розгляді того ж самого спору суддя виступав як юрист або залучався як важливий свідок; або

(c) Суддя або хтось із членів сім'ї судді матеріально зацікавлений у певному результаті розгляду справи; якщо тільки відсторонення судді не є неможливим, оскільки жоден інший суд не може бути призначений для розгляду справи або оскільки, з огляду на терміновість справи, відкладення її вирішення може призвести до серйозної судової помилки.

Цінність 3

Чесність і непідкупність

Принцип

Чесність і непідкупність є необхідними умовами належного виконання суддею своїх обов'язків.

Застосування

3.1. Суддя повинен дбати про те, щоб його поведінка була бездоганною з точки зору стороннього спостерігача.

3.2. Дії та поведінка судді повинні підтримувати впевненість громадськості у чесності й непідкупності судових органів. Не досить лише вершити правосуддя; потрібно, щоб його звершення було очевидним для загалу.

Цінність 4

Дотримання етичних норм

Принцип

Дотримання етичних норм і очевидність їх дотримання необхідні в будь-якій сфері діяльності судді.

Застосування

4.1. Суддя повинен не допускати порушень етичних норм і уникати поведінки, яка може видатись неетичною, в будь-якій сфері своєї діяльності.

4.2. Перебуваючи під постійною прискіпливою увагою громадськості, суддя повинен добровільно й охоче погоджуватися з обмеженнями щодо своєї поведінки, які пересічному громадянину можуть видатись обтяжливими. Зокрема, поведінка судді повинна узгоджуватися з високим статусом його посади.

4.3. В особистих стосунках з адвокатами, які мають постійну практику в суді, суддя повинен уникати ситуацій, які могли б дати вагомий підстави для підозри або створити видимість того, що він виявляє прихильність чи небезсторонність.

- 4.4. Суддя не повинен брати участі в розгляді справи, в якій хтось із членів його сім'ї є представником котроїсь зі сторін або будь-яким чином пов'язаний зі справою.
- 4.5. У своєму помешканні суддя не повинен дозволяти жодному адвокату проводити прийом клієнтів або зустрічі з іншими адвокатами.
- 4.6. Як і будь-якому іншому громадянину, судді гарантується свобода висловлення, віросповідання, участі у зборах і асоціаціях, проте в процесі реалізації цих прав суддя завжди повинен дбати про те, щоб своєю поведінкою підтримувати високий статус посади судді, а також безсторонність і незалежність судових органів.
- 4.7. Суддя повинен бути поінформованим про власні економічні інтереси як приватної особи або опікуна/піклувальника і докладати розумних зусиль для того, щоб бути поінформованим про економічні інтереси членів своєї сім'ї.
- 4.8. Суддя не повинен дозволяти, щоб його сімейні, соціальні або інші зв'язки неналежним чином впливали на його професійну поведінку, а також на винесення ним судових рішень.
- 4.9. Суддя не повинен використовувати авторитет своєї посади або дозволяти іншим використовувати його для реалізації приватних інтересів самого судді, когось із членів його сім'ї або будь-якої іншої особи; суддя також не повинен створювати сам або дозволяти іншим створювати враження, що хтось перебуває в особливому становищі і здатний впливати на виконання суддею його професійних обов'язків.
- 4.10. Конфіденційна інформація, яка стала відома судді через його службове становище, не повинна використовуватись або розголошуватись суддею з будь-якою іншою метою, окрім такої, що пов'язана з виконанням ним своїх професійних обов'язків.
- 4.11. За умов належного виконання ним своїх професійних обов'язків суддя має право:
- (а) Займатись літературною творчістю, читати лекції, викладати, а також брати участь у діяльності, пов'язаній з правом, правовою системою, здійсненням правосуддя або іншими подібними питаннями;
 - (б) Виступати на публічних слуханнях перед офіційним органом, що займається питаннями, пов'язаними з правом, правовою системою, здійсненням правосуддя або іншими подібними питаннями;
 - (в) Бути членом офіційного органу, урядової комісії, комітету або дорадчого органу, якщо таке членство дозволяє судді залишатись безстороннім і зберігати політичний нейтралітет; або
 - (г) Займатись іншими видами діяльності, якщо вони не компрометують високий статус посади судді і жодним іншим чином не заважають виконанню суддею своїх професійних обов'язків.
- 4.12. Суддя не повинен займатись юридичною практикою впродовж періоду свого перебування на посаді судді.
- 4.13. Суддя має право засновувати асоціації суддів, вступати до них та входити до інших організацій, що представляють інтереси суддів.
- 4.14. Суддя та члени його сім'ї не повинні ні вимагати, ні приймати жодних подарунків, заповітів, кредитів або послуг у зв'язку з будь-чим, що суддя зробив, має зробити або не зробити в рамках виконання ним своїх професійних обов'язків.
- 4.15. Суддя не повинен свідомо дозволяти працівникам суду або іншим особам, що перебувають під його впливом чи керівництвом або підпорядковані йому, вимагати або приймати жодних подарунків, заповітів, кредитів або послуг у зв'язку з будь-чим, що суддя зробив, має зробити або не зробити в рамках виконання ним своїх обов'язків або функцій.
- 4.16. За умов відсутності порушення закону та будь-яких правових норм щодо гласності суддя може прийняти пам'ятний подарунок, нагороду або привілей, пов'язані з певною подією, якщо цей подарунок, нагорода або привілей не виглядають як такі, що мають на меті вплинути на виконання суддею своїх професійних обов'язків, або якимсь іншим чином не створюють видимість небезсторонності судді.

Цінність 5

Рівність

Принцип

Забезпечення рівності у ставленні до всіх осіб, чії справи розглядаються в суді, є необхідною умовою належного виконання суддею своїх обов'язків.

Застосування

- 5.1. Суддя повинен знати й усвідомлювати різноманітність суспільства і відмінності, створювані силою-силенною джерел, до числа яких, серед інших, належать раса людини, її колір шкіри, стать, релігія, національне походження, каста, інвалідність, вік, сімейний стан, сексуальна орієнтація, соціально-економічне становище та інші подібні причини („підстави, що не стосуються суті справи”).
- 5.2. При виконанні своїх професійних обов'язків суддя не повинен словами чи поведінкою виявляти прихильність або упередженість до будь-якої особи або групи осіб, беручи до уваги підстави, що не стосуються суті справи.
- 5.3. Суддя повинен виконувати свої професійні обов'язки, виявляючи належну повагу до всіх осіб, зокрема до сторін судового процесу, свідків, адвокатів, працівників суду та колег-суддів, і уникаючи відмінностей у ставленні до них з огляду на будь-які не пов'язані з суттю справи підстави, які не є суттєвими для належного виконання ним цих обов'язків.
- 5.4. Суддя не повинен свідомо допускати, щоб працівники суду або інші особи, які перебувають під його впливом, керівництвом або контролем, виявляли диференційоване ставлення до осіб, пов'язаних із справою, яку він розглядає, на будь-якій підставі, що не стосується суті справи.
- 5.5. Суддя повинен вимагати від адвокатів, які беруть участь у судовому розгляді справи, щоб ті утримувались від вияву словами чи поведінкою прихильності або упередженості на підставах, що не стосуються суті справи, за винятком випадків, коли їхні підстави мають правове значення для питання, що є предметом судового розгляду, і можуть бути юридично обґрунтовані.

Цінність 6

Компетентність і старанність

Принцип

Компетентність і старанність є передумовами належного виконання суддею своїх обов'язків.

Застосування

- 6.1. Професійні обов'язки судді мають пріоритет над усіма іншими видами діяльності.
- 6.2. Суддя повинен присвятити свою професійну діяльність виконанню обов'язків судді, до числа яких належать не лише виконання функцій і посадових обов'язків судді під час судового розгляду та при винесенні рішень, але й інші задачі, що мають стосунок до посади судді або до діяльності суду.
- 6.3. Суддя повинен докладати розумних зусиль для збереження і вдосконалення власних знань, умінь та особистих якостей, необхідних для належного виконання ним своїх професійних обов'язків, користуючись з цією метою навчальними засобами та іншими можливостями, які повинні бути доступними суддям за умови контролю з боку судових органів.
- 6.4. Суддя повинен бути поінформованим про суттєві зміни в міжнародному законодавстві, включаючи міжнародні конвенції та інші документи, що встановлюють норми в сфері прав людини.

6.5. Суддя повинен виконувати всі свої професійні обов'язки, включаючи винесення відкладених рішень, ефективно, справедливо і з розумною швидкістю.

6.6. Суддя повинен дбати про підтримку порядку та додержання правил пристойності під час усіх судових розглядів і вести себе терпляче, гідно і ввічливо щодо сторін судового процесу, присяжних, свідків, адвокатів та інших осіб, з якими суддя спілкується в рамках своїх офіційних повноважень. Суддя повинен вимагати такої ж поведінки від представників сторін, працівників суду та інших осіб, що перебувають під його впливом, керівництвом або контролем.

6.7. Суддя не повинен вдаватися до дій, несумісних зі старанним виконанням своїх професійних обов'язків.

Впровадження

Виходячи з особливостей посади судді, національні судові органи повинні вжити ефективних заходів з метою створення механізмів реалізації цих принципів, якщо такі механізми ще не існують у сфері їхньої юрисдикції.

Визначення

Слова, вжиті в цьому викладі принципів, мають такі значення, за винятком випадків, коли з контексту випливає можливість або необхідність іншого тлумачення:

„Працівники суду” – персонал, підпорядкований особисто судді, включаючи судових секретарів;

„Суддя” – будь-яка особа, наділена судовими повноваженнями, хоч як би було названо її посаду;

„Сім'я судді” – жінка/чоловік судді, син, дочка, зять, невістка та будь-який інший близький родич або особа, що є партнером судді або працює у нього по найму і проживає з ним під одним дахом;

„Жінка/чоловік судді” – сімейний партнер судді або будь-яка інша особа будь-якої статі, яка перебуває в близьких особистих стосунках із суддею.